

# การศึกษาของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

อำภา บุญช่วย<sup>1</sup>

## บทคัดย่อ

ระบบการศึกษาของเกาหลีจัดแบบ 6:3:3:4 ประกอบด้วยโรงเรียนประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี มัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี และวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย 4 ปี โดยการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษาเน้นมีวัตถุประสงค์ในการสอนเพื่อพัฒนาเด็กทางกายและอารมณ์ ตลอดจนความเชื่อมั่นในตัวเอง ระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ศิลธรรมการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งพัฒนาให้เด็กเกิดสุนทรียภาพด้านดนตรี ศิลปะ วรรณคดีอันดีงามของชาติและรู้จักรักษาสุขภาพ

ในระดับมัธยมศึกษาแบ่งเป็นมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ ฝึกการทำงาน เป็นสมาชิกที่รับผิดชอบต่อสังคมประชาธิปไตย และรู้จักปรับปรุงสุขภาพให้แข็งแรง สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเริ่มเรียนจากเกรด 9-12 มีทั้งสายสามัญ และสายอาชีพ วิชาบังคับ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ คือ ภาษาอังกฤษ และการจัดการ สำหรับสายอาชีพรัฐให้ความสำคัญการศึกษาด้านอาชีพและเทคโนโลยีเพื่อรองรับความเป็นประเทศอุตสาหกรรม จึงจัดหลักสูตรวิชาชีพให้เรียนอย่างหลากหลาย

สำหรับระดับอุดมศึกษา สถาบันทั้งของรัฐและเอกชนมีหลักสูตรสาขาวิชาต่างๆ ส่วนใหญ่ใช้เวลา 4 ปี สถาบันเหล่านี้ร้อยละ 80 เป็นของเอกชน ส่วนระดับบัณฑิตศึกษาเน้นการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่ลึกซึ้ง นอกจากนั้น การศึกษาในระดับอุดมศึกษานี้ยังอยู่ในระดับวิทยาลัยครู วิทยาลัยอาชีวศึกษา โรงเรียนพยาบาล วิทยาลัยศาสนา รวมทั้งการศึกษานอกระบบในรูปแบบต่าง ๆ อีกด้วย

คำสำคัญ : เกาหลี ระบบการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา

<sup>1</sup> Ed.D.(Ed.Admin.); ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

---

## Education in the Republic of Korea

Ampha Boonchaoy<sup>1</sup>

### Abstract

The educational system in Korea follows a 6:3:3:4 ladder pattern. It comprises primary school, lower secondary school, higher secondary school and college or university. The objectives of pre-primary education are to develop and to provide the children with an environment conducive to sound physical and emotional development as well as self-reliance. In primary education which is compulsory for all students 6-11 years of age, the objectives are to improve knowledge, competency, moral and group work of students as well as to develop in students appreciation for music, fine arts, literature and daily health habit.

The secondary education is divided into 3 years of compulsory lower secondary school and 3 years of upper secondary school. The objectives of the lower secondary school are to teach the students the basic knowledge and skills for specific occupations, to cultivate respect for work, to make them become responsible members of democratic society and to improve their physical well-being. High school education begins in grade 9 to 12 and is divided into academic and vocational categories. English and management are required courses for academic high school students. For the vocational stream, the government supports and enhances the vocational and technical education in order to make Korea as an industrialized country.

Most of the higher education institutions, both governmental and private, have four-year undergraduate programs. About 80 percent of all the higher education institutions are private. Graduate schools offer in-depth research-oriented courses. Other institutions in higher education are teacher colleges, vocational colleges, nursing schools, religious schools and many patterns of non-formal education.

Key Words : Korea, educational system, pre-primary, primary, secondary, higher education

---

<sup>1</sup> Ed.D.(Ed.Admin); Department of Educational Administration, Faculty of Education, Prince of Songkla University

## การศึกษาของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

อำภา บุญช่วย

ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีหรือเกาหลีใต้ ซึ่งในที่นี้จะเรียกว่า เกาหลี นั้น เรามักจะได้ยิน กิตติศัพท์ในเรื่องต่าง ๆ เช่น โสมเกาหลี รถยนต์ ฮุนได เครื่องใช้ไฟฟ้าซัมซุง กีฬาเทควันโด และการพัฒนาชนบทของเกาหลีที่เรียกว่า แชมาอีลุนดง รวมทั้งการประท้วงรัฐบาลรายวันเกี่ยวกับการเมืองของกลุ่มนักศึกษาในวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ต่าง ๆ ตลอดจนการประท้วงของผู้ใช้แรงงาน เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจ ปัจจุบันเกาหลีเป็นประเทศ อุตสาหกรรมใหม่ที่น่าจับตามองเป็นที่สุด และกำลัง เป็นประเทศที่ขึ้นมาแข่งรัศมีกับญี่ปุ่นได้อย่างสง่างาม ทั้งนี้ เพราะเกาหลีเคยเป็นเมืองขึ้นของญี่ปุ่นมาก่อน เกาหลีได้ใช้ความพยายามนานกว่า 30 ปีในการปรับเปลี่ยนสภาพสังคมเกษตรกรรมให้เป็นสังคม อุตสาหกรรมจนประสบผลสำเร็จ ทำให้เกาหลีมี สินค้าอุตสาหกรรมส่งออกสู่ตลาดโลกอย่างท่วมท้น และกำลังแข่งขันกับสินค้าญี่ปุ่น

จุดสำคัญที่ทำให้เกาหลีพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ก็คือเกาหลีมีผู้นำที่เก่งและเอาจริงเอาจังในการแก้ปัญหา ในสมัยประธานาธิบดีปักจุงฮี ผู้นำเกาหลีได้ ให้ความสนใจการใช้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีในการพัฒนาประเทศ การพัฒนาเริ่มต้นในปี ค.ศ. 1962 โดยเน้นเรื่องการศึกษาให้ประชาชนกินคืออยู่ดี ด้วยการการเบนเข็มไปหาความร่วมมือกับภาค

อุตสาหกรรม ซึ่งมีหลักสำคัญคือการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างพื้นฐานทางด้านต่าง ๆ 2 ประการ ประการแรกคือ เปลี่ยนแนวความคิดของประชาชน จากรู้วิทยาศาสตร์ (Knowing Science) มาเป็น ปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์ (Doing Science) ให้มากขึ้น ประการที่สอง เปลี่ยนแปลงความคิด และหา ทางเสริมทักษะแก่ผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรม ให้เรียนรู้และนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ ตลอดจน สนับสนุนให้รู้จักการพัฒนาด้วยตนเอง และการ ศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางใหม่ ๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

เพื่อให้แนวทางทั้ง 2 ประการดังกล่าว ประสบผลสำเร็จ รัฐจึงเน้นการศึกษาในระดับอาชีว และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคนและให้แรงงานด้าน การเงินให้เกิดการวิจัยสูงสุด พร้อมหาแหล่งเงินทุน สนับสนุนภาคอุตสาหกรรมด้วย นอกจากนี้ รัฐยัง ออกกฎหมายเพื่อรับรอง คุ้มครอง ยกย่องให้การ สนับสนุนเพื่อเสริมงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีไปพร้อม ๆ กันหลายฉบับและประกาศให้ ถือ "เทคโนโลยีนำทาง" โดยทั้งฝ่ายรัฐ พรรคการเมือง อุตสาหกรรม คลัง ธนาคารผู้เกี่ยวข้องใน วงการวิทยาศาสตร์ทุกแขนง สถาบันการศึกษา ตลอดจนสื่อมวลชนร่วมกันพิจารณาหาทางออกใน เรื่องเกี่ยวกับกำลังคน ระบบการภาษี เงินทุน การ ประชาสัมพันธ์ ฯลฯ (มติชน, 2530:5) จะเห็นได้ว่า

การจะพัฒนาด้านอุตสาหกรรมโดยใช้เทคโนโลยีมาช่วยนั้นต้องเริ่มมาจากการพัฒนาการศึกษา ในช่วงปี ค.ศ.1945-1970 เกาหลีจึงได้ขยายการศึกษาทุกระดับออกไปอย่างกว้างขวาง

สาเหตุสำคัญที่ทำให้การศึกษาขยายตัวออกไปรวดเร็วเช่นนี้ ประการแรก คือ ชาวเกาหลีมีความศรัทธาอย่างแรงกล้าและมีความกระตือรือร้นต่อการศึกษาอย่างมาก ประการต่อมา เกาหลีถูกกีดกันและไม่ได้รับความเป็นธรรมในเรื่องการศึกษาภายใต้ระเบียบแบบแผนและข้อบังคับของญี่ปุ่นมาเป็นเวลานาน และประการสุดท้าย เนื่องจากชาวเกาหลีมีความสนใจใคร่เรียนรู้มาแต่โบราณ ทำให้รัฐบาลต้องเร่งพัฒนาการศึกษาอย่างจริงจังเพื่อช่วยให้ประชาชนมีความรู้มากขึ้น

การขยายการศึกษาอย่างรวดเร็วเช่นนี้ทำให้เกิดปัญหาเรื่องคุณภาพการศึกษาตกต่ำ อย่างไรก็ตาม เกาหลีมิได้นิ่งนอนใจ และได้ทำการปฏิรูปการศึกษาของชาติเป็นระยะ ๆ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกันระหว่างการศึกษากับการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างคนให้มีการศึกษาเหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 คือ สร้างคนให้เป็นมนุษย์ มีความสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณธรรม มีจิตใจที่พร้อมจะริเริ่มบุกเบิก

เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการสร้างคนให้มีคุณลักษณะดังกล่าว คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาของเกาหลีจึงได้กำหนดกิจการที่ต้องดำเนินงานสำคัญไว้หลายประการ เช่น 1) ปรับระบบการสอบเข้า 2) ส่งเสริมคุณภาพครูโดยการออกกฎหมายที่จะดึงดูดครูที่มีคุณภาพเพื่อยกฐานะทางเศรษฐกิจ

ของสังคมรวมทั้งลดภาระงานของครู 3) ให้คณะกรรมการระดับจังหวัดมีอำนาจในการจัดและบริหารหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น 4) ปรับให้มีนวัตกรรมการเรียนทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 5) ส่งเสริมความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษา 6) เพิ่มการลงทุนเพื่อการศึกษา (เจ็จจันท์ จงสถิตอยู่, 2532 : 48)

เมื่อพิจารณาภาพรวมปัจจุบันของระบบการศึกษาของเกาหลีจะเห็นว่ามีความคล้ายคลึงกับการศึกษาของไทย นั่นคือ ระบบการศึกษาจัดเป็นระดับก่อนประถมศึกษา 1-3 ปี ประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี มัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี และอุดมศึกษา 4 ปี โดยมีรายละเอียดแต่ละระดับการศึกษา ดังนี้

## ระบบการศึกษาของเกาหลี

### 1. ระดับก่อนวัยเรียน

การศึกษาในระดับนี้ เริ่มรับเด็กเข้าเรียนตั้งแต่อายุ 4-6 ขวบ เรียน 1 หรือ 2 ปี ในโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการศึกษาในระดับนี้เพื่อพัฒนาทางกายและทางสติปัญญาแก่เด็ก ดังนั้น การเรียนการสอนจึงมีจุดมุ่งหมายในเรื่องการอบรมลักษณะที่ดีในชีวิตประจำวัน การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม การพูดที่ถูกต้อง การแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ในเรื่องดนตรี เต้นรำ วาดรูป

ถึงแม้ว่าการศึกษาในระดับก่อนวัยเรียนจะไม่ใช่วิชาศึกษาภาคบังคับ แต่ชาวเกาหลีก็ขียนิยมส่งลูกเข้าเรียนในระดับนี้กันมาก จึงทำให้เกิดการแข่งขันสูงในการเข้าเรียนโรงเรียนอนุบาล สำหรับครูที่สอนและดูแลเด็กในโรงเรียนจะต้องสำเร็จการ

ศึกษาหลักสูตร 2 ปี หรือ 4 ปี จากวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย ด้านพยาบาล หรือการศึกษา ก่อนวัยเรียน

### 2. ระดับประถมศึกษา

การศึกษาในระดับนี้เป็นการศึกษาภาคบังคับที่กฎหมายระบุว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง จะต้องส่งบุตรหลานที่มีอายุ 6-12 ปีให้เข้ารับการศึกษากฎหมายฉบับนี้ประกาศใช้มาตั้งแต่ปี ค.ศ.1953 โดยเป้าหมายด้านการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาจะมุ่งพัฒนาความรู้ความสามารถในเรื่องคณิตศาสตร์และภาษาประจำชาติเพื่อให้ใช้ได้ดีในชีวิตประจำวัน พัฒนาด้านศีลธรรม ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกับผู้อื่น ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การดำเนินชีวิตอยู่ด้วยตนเอง โดยฝึกฝนทักษะการประกอบอาชีพ การรักษาสุขภาพ ตลอดจนการพัฒนาด้านศิลปะ วัฒนธรรม และวรรณคดีที่ดังามของชาติ

หลักสูตรที่จัดสอนในชั้นประถมศึกษาจะมี 8 วิชาหลัก ๆ คือ เลขคณิต ภาษาเกาหลี ศีลธรรม สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ พลศึกษา ดนตรี และศิลปะ

### 3. ระดับมัธยมศึกษา

การศึกษาในระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี

3.1 มัธยมศึกษาตอนต้น (Middle Schools) เริ่มเรียนจากเกรด 7 ถึง 9 โดยรัฐจัดให้ฟรี และเป็นการศึกษาภาคบังคับในพื้นที่ห่างไกล และพื้นที่ที่เป็นเกาะ และตั้งแต่ปี ค.ศ. 1985 เป็นต้นมา การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จัดเป็นการศึกษาภาคบังคับและเรียนฟรีทั่วประเทศ

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนี้มีหลักสูตร 3 ปี ตามกฎหมายการศึกษามาตรา 101 กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาระดับนี้ไว้ 4 ประการ

1. เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นในการเป็นสมาชิกที่รับผิดชอบต่อสังคมประชาธิปไตย

2. เพื่อสอนนักเรียนให้มีความรู้พื้นฐานและทักษะในการประกอบอาชีพ ทำการเกษตร รักรักการทำงานและมีความประพฤติที่เหมาะสม รวมทั้งพัฒนาความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคลในการเลือกอาชีพ

3. เพื่อพัฒนาความสามารถของนักเรียนในการคิดวิเคราะห์และรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ

4. เพื่อปรับปรุงสุขภาพอนามัยของนักเรียนให้แข็งแรง (Korean Oversea Information Service, 1990 : 450)

สำหรับหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นประกอบด้วยวิชาหลัก 12 วิชา วิชาเลือกเสรี และกิจกรรมเสริมหลักสูตร วิชาช่างเทคนิค และวิชาชีพ ก็รวมอยู่ในวิชาเลือกเสรี ซึ่งจัดไว้สำหรับผู้ที่จะออกไปประกอบอาชีพหลังจากจบการศึกษาในระดับนี้

การเข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเกาหลีใช้วิธีการจับสลากโดยกำหนดพื้นที่ (Lottery Assignment on a Zone Basis) โดยให้เด็กเข้าเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตที่อยู่ของตนเอง โดยระบบนี้เริ่มใช้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1969 เนื่องจากทางการยกเลิกระบบการสอบเข้าและต้องการกำจัดคำกล่าวที่เรียกว่า โรงเรียนดัง และโรงเรียนไม่ดัง และเพื่อมิให้มีความแตกต่างกันระหว่างโรงเรียนที่มีชื่อเสียงและโรงเรียนที่ไม่มีชื่อเสียง ตลอดจนลดการแข่งขันการสอบเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียงลงด้วย การ

ใช้วิธีจับสลากโดยกำหนดพื้นที่เป็นการให้โอกาสแก่ทุกโรงเรียนไม่ว่าโรงเรียนที่มีชื่อเสียงหรือโรงเรียนไม่มีชื่อเสียงได้รับเด็กเข้าเรียนโดยเท่าเทียมกัน และประเทศไทยได้เริ่มนำวิธีการรับเด็กเข้าเรียนโดยวิธีเดียวกันนี้มาใช้ในปีการศึกษา 2537 เป็นปีแรกซึ่งคิดว่าเป็นการขจัดปัญหาที่คล้ายคลึงกับปัญหาของเกาหลี อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังคงคุ้นเคยกับระบบการแข่งขัน ประกอบกับระบบใหม่อาจยังมีข้อบกพร่องในการจัดการอยู่บ้าง โดยคาดว่าจะมีต่อไป ปัญหาต่าง ๆ จะหมดไป

3.2 มัธยมศึกษาตอนปลาย เริ่มเรียนจากเกรด 9 ถึง 12 โดยมีทั้งสายสามัญและสายอาชีพ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนักเรียนว่ามีพื้นฐานอย่างไรจากชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญจะต้องเรียนวิชาบังคับ วิชาเลือก และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยภาษาเกาหลี สังคมศึกษา จริยธรรมและศีลธรรม ประวัติศาสตร์เกาหลี ประวัติศาสตร์โลก ภูมิศาสตร์ คณิตศาสตร์ ชีววิทยา พลศึกษา ดนตรีและศิลปะ ภาษาอังกฤษ และการจัดการ สำหรับภาษาอังกฤษ และการจัดการเป็นวิชาบังคับในโรงเรียนสายสามัญ อย่างไรก็ตาม วิชาเลือกเสรีมีทั้งแนวศิลปะหรือแนววิทยาศาสตร์ให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจในการไปเรียนต่อหรือออกไปประกอบอาชีพ

รัฐบาลเกาหลีส่งเสริมและเน้นเป็นพิเศษในเรื่องการศึกษาด้านอาชีพและด้านเทคนิค เพื่อรองรับความเป็นประเทศอุตสาหกรรม โดยการให้โควตาให้นักเรียนเรียนทางด้านนี้มากขึ้น และมีการจัดหลักสูตรใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นในวิทยาลัยวิศวกรรมศาสตร์ (Engineering Colleges) มีการตั้งโรงเรียนมัธยม

ศึกษาวิชาชีพตอนปลาย (Vocational High Schools) ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นทั่วประเทศ หลักสูตรที่เรียนมีทั้งวิชาสามัญ และวิชาชีพ แต่จะเน้นที่วิชาชีพมากกว่า นอกจากนี้โรงงานอุตสาหกรรมยังได้รับการส่งเสริมให้จัดตั้งและดำเนินการศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพของตนเอง

เกาหลีรับเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้วิธีการจับสลากด้วยการกำหนดพื้นที่เช่นเดียวกับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาในระดับ 9-12 และเพื่อเพิ่มจำนวนนักเรียนในระดับ 9-12 ให้มากขึ้น โดยนักเรียนจะต้องผ่านการสอบมาตรฐานในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมาแล้วจึงจะมีสิทธิจับสลากเพื่อเข้าเรียนในระดับนี้ได้

ระบบการสอบเข้าโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับการปรับปรุงในปี ค.ศ. 1974 โดยใช้ข้อสอบของรัฐแทนที่แต่ละโรงเรียนจะจัดสอบเอง และนักเรียนจะต้องสอบข้อสอบของรัฐให้ผ่านก่อนจึงจะมีสิทธิจับสลากโดยกำหนดพื้นที่ในการเข้าเรียนต่อไป

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแบ่งออกเป็น 2 สาย คือสายสามัญ และสายอาชีพ ตามกฎหมายการศึกษามาตรา 105 เกาหลีระบุจุดมุ่งหมายสำหรับสายสามัญไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. เพื่อขยายผลการศึกษาต่อจากระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียนในด้านความเข้าใจและการตัดสินใจเกี่ยวกับชาติและสังคม
3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการพัฒนาสุขภาพอนามัยของตนเองให้ได้อยู่เสมอและมีความสามารถ

ในการวางแผน และจัดการกับวิถีชีวิตของตนเองได้ (Korean Oversea Information Service, 1990 : 450)

หลักสูตรที่สอนในสายสามัญมี 27 วิชา มีทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรี

สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ รับผิดชอบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเข้าเรียน โดยโรงเรียนเหล่านี้มีโปรแกรมพิเศษในการฝึกอบรมด้านอาชีพ ซึ่งได้แก่ 1) การเกษตร 2) ช่างเทคนิค 3) พาณิชยการ 4) การค้า 5) ประมง 6) แบบผสมผสาน 7) การเดินเรือ และ 8) ศิลปะ นักเรียนที่จะเข้าเรียนสายอาชีพจะต้องจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และจะต้องได้รับการทดสอบเบื้องต้น (Preliminary Examination) ซึ่งจัดทำโดยระดับจังหวัด เมื่อผ่านข้อสอบนี้แล้ว จะต้องทดสอบอีกครั้งหนึ่งโดยโรงเรียนที่นักเรียนต้องการเข้าเรียน และนักเรียนที่สอบในครั้งที่สองไม่ผ่านจะได้รับโอกาสเข้าเรียนสายสามัญ โดยการจับสลากและไม่ต้องสอบคัดเลือกใด ๆ อีก (Korean Overseas Information Service, 1990 : 451)

หลักสูตรในโรงเรียนสายอาชีพเหล่านี้ประกอบด้วยวิชาสามัญร้อยละ 30 และวิชาชีพร้อยละ 70 ซึ่งเน้นการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเท่า ๆ กัน นักเรียนจะต้องเรียนทั้งหมด 204 หน่วยกิต ในระยะเวลา 3 ปีจึงจะจบหลักสูตร โดยในปีแรกจะเรียนวิชาสามัญก่อน ส่วนวิชาชีพจะเรียนในสัดส่วนที่มากขึ้นในปีต่อ ๆ ไป และก่อนสำเร็จการศึกษานักเรียนทุกคนต้องผ่านการฝึกงานประมาณ 1 ถึง 3 เดือน

#### 4. ระดับอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษา 4 ประเภท ได้แก่

1. วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย หลักสูตร 4 ปี และหลักสูตร 6 ปี สำหรับสาขาแพทยศาสตร์
2. วิทยาลัยอาชีวศึกษา หลักสูตร 2 ปี
3. วิทยาลัยครู หลักสูตร 4 ปี
4. โรงเรียนแบบผสมผสานมีฐานะเทียบเท่าวิทยาลัย หลักสูตร 2-4 ปี เช่น โรงเรียนพยาบาล วิทยาลัยศาสนา เป็นต้น

การศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยของเกาหลีมีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกเยาวชนในการค้นหาความจริงและวิธีการประยุกต์ใช้ผลการศึกษาของตนเองในการพัฒนาประเทศชาติและสังคม เพื่อเตรียมเยาวชนให้มีความสามารถเป็นผู้นำในสังคม

สถาบันอุดมศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชน ทุกแห่งอยู่ภายใต้การรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจะดูแลควบคุมด้านจำนวนนักศึกษาคุณภาพของอาจารย์ผู้สอนหลักสูตร และเกณฑ์การให้ปริญญารวมทั้งรายวิชาต่าง ๆ สถาบันอุดมศึกษาร้อยละ 80 เป็นของเอกชน การแต่งตั้งอธิการบดีและกรรมการสภามหาวิทยาลัยของสถาบันอุดมศึกษานั้น กระทรวงศึกษาธิการมีสิทธิเปลี่ยนแปลงได้ ส่วนคุณสมบัติของผู้สอนมีระบุไว้โดยกฎหมายข้าราชการของรัฐทางการศึกษา (Law for Educational Public Officials)

สถาบันอุดมศึกษาของเกาหลีมีอิสระในการบริหารหลักสูตรของตนเอง แต่หลักสูตรจะต้องเป็นไปตามกฎกระทรวง นั่นคือ จะต้องประกอบด้วยวิชาพื้นฐานที่เป็นวิชาทางด้านศิลปศาสตร์ เช่น ภาษาเกาหลี ภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 2 ภาษา ภาษาอังกฤษเบื้องต้น ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม ทฤษฎีวิทยาศาสตร์ทั่วไป และพลศึกษา

ในการเข้าเรียนในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยเกาหลีนั้น ในอดีตใช้วิธีการสอบคัดเลือก 2 ครั้ง คือ สอบเบื้องต้นเพื่อเข้ามหาวิทยาลัยซึ่งเป็นข้อสอบรวมของรัฐ เมื่อสอบผ่านแล้วต้องสอบเข้ามหาวิทยาลัยที่ตนต้องการอีกครั้งหนึ่ง การสอบแต่ละครั้งมีการแข่งขันสูงมาก เพราะรับจำนวนจำกัด ในปี ค.ศ.1981 จึงได้ยกเลิกวิธีการสอบคัดเลือกแบบเดิม และเปลี่ยนแปลงระบบการสอบแบบใหม่ โดยใช้คะแนนผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 30 และคะแนนสอบเบื้องต้นเข้ามหาวิทยาลัยอีกร้อยละ 70 เพื่อใช้ในการพิจารณาตัดสินใจรับเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาต่อไป

การเลือกสาขาวิชาหรือคณะที่เรียน นักเรียนมักจะเลือกสาขาวิชาที่สังคมต้องการสูง เช่น กฎหมาย วิศวกรรมศาสตร์ แพทยศาสตร์ อิเล็กทรอนิกส์ และวิชาการบิน

ในระดับปริญญาตรีจะต้องเรียนถึง 140 หน่วยกิต จึงจะได้รับปริญญาตรี (ยกเว้นสาขาแพทยศาสตร์และทันตแพทย์) สาขาที่เปิดสอนมีมากกว่า 25 สาขา เช่น วรรณคดี ศาสนา ดนตรี กฎหมาย รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ พาณิชยศาสตร์ คหกรรมศาสตร์ ฯลฯ นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้วสามารถเรียนต่อในระดับบัณฑิตวิทยาลัยซึ่งเปิดสอนระดับปริญญาโทและเอก ตามกฎหมายการศึกษากำหนดให้ในแต่ละมหาวิทยาลัยจะต้องมีบัณฑิตวิทยาลัยอย่างน้อย 1 สาขาวิชา ซึ่งเปิดสอนหลักสูตรที่มุ่งการค้นคว้าวิจัยที่ละเอียดลึกซึ้ง สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกนั้น นักศึกษาระดับปริญญาโทจะต้องเรียน 24 หน่วยกิต โดยตามปกติจะเรียน 4 ภาค

เรียน (ระบบทวิภาค) ส่วนนักศึกษาระดับปริญญาเอกเรียน 36 หน่วยกิต หรือตามปกติจะเรียน 3 ปี และจะต้องเรียนภาษาต่างประเทศเพิ่มขึ้นอีก 2 ภาษา

นอกจากวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยที่จัดเป็นสถาบันอุดมศึกษาแล้วยังมีสถาบันการฝึกหัดครูซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ วิทยาลัยครู (Teachers Colleges) เพื่อฝึกอบรมก่อนปฏิบัติการและเตรียมเป็นครูโรงเรียนประถมศึกษา และวิทยาลัยวิชาการศึกษา (College of Education) สำหรับฝึกอบรมครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สถาบันฝึกหัดครูทั้ง 2 ประเภทนี้ มีหลักสูตร 4 ปี เกาหลีมีวิทยาลัยครูจังหวัดละ 1 แห่ง รวมทั้งหมด 11 แห่ง และทุกแห่งจะเป็นสถาบันของรัฐบาลทั้งสิ้น ส่วนวิทยาลัยวิชาการศึกษา มีทั้งของรัฐบาลและเอกชน ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันของรัฐทั้ง 2 ประเภท จะต้องออกไปสอนตามที่ตนเองเรียนจบมา

วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยหลักสูตร 4 ปี บางแห่งเปิดสอนหลักสูตรเฉพาะ เช่น หลักสูตรการสอนมัธยมศึกษาตอนต้นหรือตอนปลาย ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตร 4 ปี จะได้รับใบอนุญาตในการประกอบอาชีพ (Teacher's License) โดยการสอบมาตรฐานวิชาชีพครู (Teacher Qualification Examination)

ส่วนการฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติการสำหรับครู กฎหมายการศึกษากำหนดให้ตั้งศูนย์ฝึกอบรมทั้งระดับโรงเรียนประถม และมัธยมศึกษา ศูนย์ฝึกอบรมดังกล่าวดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของเกาหลี เปิดอบรมปฏิบัติการแก่ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา วิทยาลัยครู และครูโรงเรียนประถมศึกษา นอกจากนั้น เกาหลียังมีศูนย์ฝึกอบรมครูประจำการ



ในท้องถิ่นอีกหลายแห่ง โดยมีเป้าหมายเพื่อจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรมครูประจำการ ศูนย์ฝึกอบรมครูประจำการในท้องถิ่นจึงนับเป็นศูนย์ที่มีความสำคัญในการฝึกอบรมครูเป็นอย่างมาก ทุกปีจะมีครูประมาณ 15,000 คน ได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มวิทยฐานะ และครูอีก 30,000 คน ได้รับการฝึกอบรมระยะสั้น เพื่อช่วยพัฒนางานทางการศึกษา โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อเพิ่มวิทยฐานะจะมีหลักสูตร 180 ชั่วโมง โดยเรียนวิชาสามัญ 10 เปอร์เซ็นต์ การศึกษาเบื้องต้น 16 เปอร์เซ็นต์ และวิชาเอก 74 เปอร์เซ็นต์ ส่วนหลักสูตรเพื่อฟื้นฟูความรู้แก่ครูใช้เวลา 60 ชั่วโมง

นอกจากนั้น วิทยาลัยวิชาการศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งชาติกรุงโซล (Seoul National University) เปิดอบรมหลักสูตรแบบเข้มในสาขาการบริหารการศึกษาสำหรับครูใหญ่โรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา ส่วนมหาวิทยาลัยการศึกษาเกาหลีจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมครูโดยมีเป้าหมายในการพัฒนาวิชาชีพครูให้สูงขึ้น และเพื่อเตรียมครูให้เป็นผู้ดำเนินการพัฒนาการสอน สื่อการเรียน การออกแบบการสอน และวิธีสอน

นอกจากการศึกษาของเกาหลีทั้ง 4 ระดับดังกล่าวแล้ว ยังมีการจัดการศึกษาในลักษณะอื่น ๆ ที่น่าสนใจได้แก่ การศึกษานอกโรงเรียน

เกาหลีเน้นการจัดการศึกษาในรูปแบบของการให้การศึกษาลดตลอดชีวิต (Lifelong Education) โดยจำแนกเป็น 2 ประเภท ประเภทหนึ่งเป็นการศึกษาในลักษณะเดียวกับสถาบัน ซึ่งจัดไว้สำหรับเด็กและผู้ใหญ่ที่ไม่มีโอกาสได้รับประโยชน์จากการศึกษาในภาคปกติอย่างเต็มที่ อีกประเภทหนึ่ง เป็นหลักสูตรระยะสั้นเกี่ยวกับวิชาเฉพาะหรือหลักสูตรพื้น

ความรู้สำหรับผู้ที่กำลังทำงาน หรือผู้ที่มิใช่ นักศึกษา โดยเกาหลีใช้การศึกษานอกโรงเรียนเป็นยุทธวิธีในการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น ซึ่งสถาบันการศึกษานอกโรงเรียนเหล่านี้ได้แก่ โรงเรียนการศึกษาระดับต้นและระดับสูง มหาวิทยาลัยระบบการสอนทางไกลและทางไปรษณีย์ การจัดชั้นเรียนพิเศษสำหรับเยาวชนคนงาน ศูนย์การฝึกอบรมทักษะวิชาชีพต่าง ๆ การศึกษาแซมมาอีลอนดง โรงเรียนผู้ใหญ่ นอกจากนั้นยังมีการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพตามศูนย์ต่าง ๆ เช่น สโมสร แม่บ้าน เกาหลี สมาคมผู้สูงอายุเกาหลี สมาคมลูกเสือ สภากาชาด สมาคมมวยเอ็มซีเอ สมาคมมวยดับบลิวซีเอ ฯลฯ

## แนวคิดที่น่าสนใจเปรียบเทียบกับไทย

1. เกาหลีจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี โดยเริ่มบังคับในพื้นที่ห่างไกลก่อนและบังคับครอบคลุมทั่วประเทศในปี ค.ศ. 1991 ทั้งนี้เพราะว่าโอกาสเรียนต่อของนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลมีน้อยกว่านักเรียนในเมือง ผู้ปกครองจึงสนับสนุนให้บุตรหลานเรียนต่อ ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่ภาคบังคับก็ตาม

สำหรับของไทย รัฐเริ่มขยายการศึกษาภาคบังคับในระดับประถมศึกษาออกไปเป็น 9 ปี ในปี พ.ศ. 2538 เพื่อให้เด็กในชนบทได้มีโอกาสเรียนต่อ โดยรัฐควรจะจัดการศึกษาภาคบังคับในพื้นที่ที่มีปัญหาาก่อนเช่น พื้นที่ในจังหวัดภาคเหนือที่เป็นพื้นที่เป้าหมายของการ "ตกเขียว" การให้เด็กอยู่ในโรงเรียนต่ออีก 3 ปี ทำให้เด็กมีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันรัฐก็ควรณรงค์เรื่องโสเภณีเด็กอย่างจริงจัง โดยชี้ให้เห็นผลเสียที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว

2. การเรียนในระดับมัธยมศึกษาของเกาหลี มีการแยกสายการเรียนที่ชัดเจนคือ สายสามัญ และสายอาชีพ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิชาภาษาอังกฤษ และการจัดการเป็นวิชาบังคับ การที่นักเรียนต้องเรียนการจัดการ ทำให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารและการจัดการเป็นการสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจของเกาหลี

ส่วนของไทย เรื่องการจัดการ จะเป็นจุดอ่อนอย่างมาก นักเรียนของไทยทั้งในระดับประถมและมัธยมศึกษา มีความสามารถในการผลิตแต่เรื่องการจัดการหรือการตลาด มักจะมีปัญหา ดังนั้น วิชาการตลาด การบริหาร และการจัดการน่าจะบังคับให้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายเป็นต้นไป เป็นการปลูกฝังให้เด็กไทยรู้จักการค้าขาย รู้จักเรื่องธุรกิจการจัดการ เพื่อจะได้มีความสามารถเหมือนคนจีน สิงคโปร์และเกาหลี

3. นักเรียนเกาหลีที่เรียนสายอาชีพจะต้องสอบ 2 ครั้ง ครั้งแรกสอบข้อสอบรวมระดับจังหวัด เมื่อผ่านแล้วจะต้องสอบข้อสอบของโรงเรียนที่ต้องการเรียนอีกครั้งหนึ่ง นักเรียนที่สอบไม่ผ่านสามารถเข้าเรียนสายสามัญได้เลย การจัดการเช่นนี้ทำให้เห็นว่ารัฐสนับสนุนให้เด็กเรียนสายอาชีพจริง ๆ มิได้มองว่า เด็กที่เรียนสายอาชีพเป็นเด็กที่เรียนด้อยกว่าสายสามัญ

สำหรับของไทย เด็กที่เข้าเรียนสายอาชีพในวิทยาลัยอาชีวะหรือวิทยาลัยเทคนิคมักเป็นเด็กที่มีผลการเรียนรองจากเด็กที่เข้าเรียนสายสามัญ จึงมักถูกมองว่าเป็นเด็กไม่เก่งจึงต้องเรียนสายอาชีพ ทำให้มีการแบ่งชั้นระหว่างสายสามัญและสายอาชีพ ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรม

จำเป็นต้องอาศัยช่างฝีมือ หรือกึ่งฝีมือ ดังนั้นรัฐจึงควรหันมาพัฒนาด้านอาชีวศึกษาให้มีศักยภาพมากขึ้น เพื่อจะได้ช่างฝีมือที่มีความรู้ความสามารถยิ่งขึ้น

4. สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของเกาหลีร้อยละ 80 เป็นของเอกชน นับว่าเป็นสิ่งที่ดีในการแบ่งเบาภาระในการจัดการศึกษาของรัฐ ถึงแม้ว่าเอกชนจะจัดการศึกษา แต่กระทรวงศึกษาธิการของเกาหลีทำหน้าที่ควบคุมคุณภาพ

สำหรับของไทย มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยส่วนใหญ่เป็นของรัฐ มีของเอกชนอยู่บ้างไม่มากนัก รัฐบาลควรให้โอกาสแก่เอกชนในการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษามากขึ้น และเอกชนควรพยายามพัฒนาคุณภาพการศึกษาของตนให้ดียิ่งขึ้น ในอนาคตคาดว่าคุณภาพของมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเอกชน อาจจะดีกว่าสถาบันของรัฐบางแห่ง

5. การสอบเข้ามหาวิทยาลัย จะพิจารณาจากการเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 30 และจากผลการสอบเข้ามหาวิทยาลัย (Preliminary Examination) ร้อยละ 70 การพิจารณาผลการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายด้วยจะดีในแง่ที่ว่านักเรียนทุกคนจะต้องมีมาตรฐานเดียวกัน หากแต่ละโรงเรียนจัดสอบเอง อาจมีปัญหาเรื่องคุณภาพของแต่ละโรงเรียนที่ไม่เท่าเทียมกัน

สำหรับของไทย ยังใช้ผลการสอบเข้ามหาวิทยาลัยเป็นดัชนีชี้วัดผู้ที่เข้าเรียน ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการที่ต่ำที่สุดในขณะนี้ หากจะใช้ผลการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเข้ามามีส่วนในการพิจารณาดูด้วยนั้น รัฐบาลจะต้องมุ่งพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้ใกล้เคียงกัน หรืออาจใช้ข้อสอบรวมของกระทรวงศึกษาธิการเป็นตัวตัดสินเหมือนเมื่อครั้งหนึ่งที่

นักเรียนมัธยมปีที่ 8 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 ต้องสอบข้อสอบกระทรวงศึกษาธิการ

6. การจัดการศึกษาทุกระดับจากอนุบาลถึงมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการเกาหลีเป็นผู้รับผิดชอบทั้งสิ้น ซึ่งทำให้เห็นถึงความมีเอกภาพในการบริหาร

สำหรับของไทย มีหลายกระทรวง ซึ่งรับผิดชอบในการจัดการศึกษา เช่น กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบการประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา สำหรับทบวงมหาวิทยาลัย ดูแลการจัดการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนสาธิต ประถมและมัธยม สำหรับเทศบาลรับผิดชอบจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา การที่มีหลายหน่วยงาน รับผิดชอบ ทำให้เกิดความซ้ำซ้อน สิ้นเปลืองทรัพยากร ตลอดจนคุณภาพการศึกษาอาจแตกต่างกันไป การจะรวมให้หน่วยงานเดียวรับผิดชอบจัดการศึกษาเหมือนเกาหลีคงทำได้ยาก มีแต่จะแตกหน่วยงานออกมาใหม่ และพยายามทำให้ใหญ่ขึ้น เช่น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติซึ่งเรียกร่องจะเป็นทบวงการศึกษาพื้นฐาน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่าเกาหลีเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะถือว่าการศึกษาคือหนทางที่จะนำประเทศไปสู่ความก้าวหน้า และทำให้คุณภาพชีวิตของชาวเกาหลีดีตามไปด้วย ระบบการศึกษาและระบบบริหารการศึกษาของเกาหลีปัจจุบัน มีแนวคิดพื้นฐานมาจากสหรัฐอเมริกา โดยใช้ระบบ 6 : 3 : 3 : 4 การศึกษาภาคบังคับ 9 ปี โรงเรียนมัธยม

ศึกษาตอนปลายจะแบ่งเป็น 2 สายคือสายสามัญและสายอาชีพ เมื่อเกาหลีพัฒนาประเทศไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรม ได้มีการสร้างโรงเรียนอาชีวะและเทคนิคสาขาต่าง ๆ ขึ้นทั่วประเทศ เช่น อุตสาหกรรมไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องจักรกล ต่อเรือ ถลุงเหล็ก การค้า

สำหรับระดับอุดมศึกษามีหลักสูตร 4-6 ปี หลังจากจบมัธยมศึกษาตอนปลาย และยังมีหลักสูตร 2 ปี ซึ่งเรียนจบแล้วได้อนุปริญญา รวมทั้งมีวิทยาลัยครูหลักสูตร 2 และ 4 ปี การสอนทางวิทย์และทางไปรษณีย์ ตลอดจนสถานบันการศึกษาทางทหาร และพยาบาล สถานบันอุดมศึกษาร้อยละ 70 จัดโดยเอกชน แต่อยู่ภายใต้การควบคุมนิเทศของกระทรวงศึกษาธิการ เช่นเดียวกับสถานบันอุดมศึกษาของรัฐ

ส่วนการบริหารการศึกษา เกาหลีมีกระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบเรื่องการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงอุดมศึกษา ทำให้การบริหารมีเอกภาพ ผู้มีอำนาจสามารถควบคุมให้เป็นไปตามนโยบายได้ และการดำเนินงานในเรื่องต่าง ๆ มีความต่อเนื่องจากระดับหนึ่งไปยังอีกระดับหนึ่ง

การที่เกาหลีเจริญรวดเร็วเพราะเกาหลีมีผู้นำที่มีความจริงจัง และสืบสานแนวนโยบายติดต่อกันได้เป็นเวลานาน ประกอบกับชาวเกาหลีได้รับอิทธิพลจากลัทธิขงจื้อ มีความเชื่อเรื่องความซื่อสัตย์ การเรียน ทำให้เกาหลีพัฒนาการศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรม อันเป็นผลทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจที่ประสบผลสำเร็จในระยะเวลาที่ผ่านมา

## เอกสารอ้างอิง

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. 2532. "การเปลี่ยนแปลงนโยบายและแนวโน้มการปฏิรูปการศึกษาใน เอเชีย", วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 24:1 (ตุลาคม-พฤศจิกายน 2532) 38-51.

ดำรงค์ ฐานดี. 2530. การศึกษากับการพัฒนา : บทเรียนจากเกาหลีใต้. ภาควิชาสังคมวิทยา มนุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2530. (เอกสารโรเนียว)

นิรมล กิตติวิบูลย์. 2530. "การศึกษาของเกาหลี", วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 21: 4 (เมษายน - พฤษภาคม 2530) 46-51.

ประพนธ์ เรืองณรงค์. 2532. "คุณรู้จัก แชมพูลอนด์ไหมครับ", มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 7:3 (กุมภาพันธ์ 2532) 4-5.

"เรียนเกาหลีปลูกชีวิตไทย", มติชน. 3 (พฤษภาคม 2530) 5.

สมปราชญ์ อัมมะพันธุ์. 2534. ที่นี่.....เกาหลีใต้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2534.

Embassy of Republic of Korea. 1989. Education in Korea.. Bangkok, (December 1989) 1-4

Kim, H. Edward. 1985. Facts about Korea. Seoul : Samhwa Printing Company.

Korean Overseas Information Service. 1990. A Handbook of Korea. Seoul : Samhwa Printing Co., Ltd.

Unesco. 1988. "Education Reform in Korea", Educational Reform. 29 (December 1988) 46-49.

———. 1987. "Educational Reform in the Republic of Korea", Education in Asia and the Pacific. 24(December 1987) 49-58.